

POSTANOWIENIE

Dnia 17 kwietnia 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek (przewodniczący)

SSN Katarzyna Tyczka-Rote

SSN Bogumiła Ustjanicz (sprawozdawca)

w sprawie z powództwa L. K.

przeciwko Skarbowi Państwa - Dyrektorowi Aresztu Śledczego w B.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej

w dniu 17 kwietnia 2013 r.,

zażalenia powoda na orzeczenie o kosztach, zawarte w wyroku Sądu

Apelacyjnego

z dnia 20 kwietnia 2012 r.,

- 1) oddala zażalenie i zasądza od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 120 zł (sto dwadzieścia) tytułem kosztów postępowania zażaleniowego;
- 2) przyznaje od Skarbu Państwa - Sądu Okręgowego w K. adwokatowi M. P. kwotę 120 zł (sto dwadzieścia) podlegającą powiększeniu o podatek od towarów i usług (VAT) tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej świadczonej z urzędu.

Uzasadnienie

Zaskarżonym postanowieniem Sąd Apelacyjny zasądził od powoda na rzecz Skarbu Państwa - Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa kwotę 1000 zł tytułem kosztów postępowania apelacyjnego. W uzasadnieniu Sąd ten podał, że były podstawy do częściowego jedynie zasądzenia od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania apelacyjnego, mimo niekorzystnej jego sytuacji majątkowej, która nie może go całkowicie zwalniać od obowiązku zwrotu kosztów wygrywającemu przeciwnikowi. Ta kwota powinna leżeć w zakresie możliwości powoda, a pozwanemu chociaż częściowo zrekompensować poniesione koszty.

Powód w zażaleniu domagał się zmiany postanowienia i odstąpienia od obciążenia go kosztami w całości, ewentualnie uchylenia postanowienia i przekazania sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania, zarzucając że rozstrzygnięcie to nie zawiera uzasadnienia przyczyn uznania kwoty 1000 zł za adekwatną. Ponadto nie uwzględnił, że były podstawy do całkowitego zwolnienia powoda od ponoszenia kosztów postępowania apelacyjnego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie jest bezzasadne. Podstawowa zasada orzekania o kosztach procesu (art. 98 § 1 k.p.c.), stanowiąca o obowiązku strony przegrywającej sprawę zwrotu kosztów wygrywającemu przeciwnikowi, została uzupełniona zasadami kompensaty, słuszności i zawinienia (art. 100 do 104¹ i 110 k.p.c.). Oparcie rozstrzygnięcia o kosztach procesu na jednej z uzupełniających reguł orzekania o kosztach, powinno być poprzedzone stwierdzeniem, że sytuacja zaistniała w sprawie wskazuje na celowość wyłączenia normy ogólnej, podyktowanego przewidzianymi w nich względami. Możliwość obciążenia strony przegrywającej jedynie częścią kosztów albo nieobciążenia jej w ogóle tymi kosztami, uzależniona jest, stosownie do art. 102 k.p.c., od wyłonienia się w sprawie wypadków szczególnie uzasadnionych, wskazujących że ponoszenie kosztów pozostawało w sprzeczności z powszechnym odczuciem sprawiedliwości oraz zasadami współżycia społecznego. Należą do nich okoliczności związane z przebiegiem

sprawy - charakter zgłoszonego roszczenia, jego znaczenie dla strony, subiektywne przekonanie o zasadności roszczenia, przedawnienie roszczenia oraz leżące poza procesem – sytuacja majątkowa i życiowa strony. Ocena, czy takie wypadki wystąpiły w konkretnej sprawie należy do sądu, który powinien dokonać jej w oparciu o całokształt okoliczności sprawy, przy uwzględnieniu zasad współżycia społecznego (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 sierpnia 2011 r., II CZ 51/11, niepubl.; z dnia 1 grudnia 2011 r., I CZ 26/11, niepubl.; z dnia 4 kwietnia 2012 r. II PZ 6/12, niepubl.; z dnia 27 kwietnia 2012 r., I CZ 2/12 i I CZ 4/12, niepubl.). Przeprowadzone przez sąd wartościowanie podlega kontroli instancyjnej i może być podważone wtedy, gdy jest rażąco niesprawiedliwe (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 20 kwietnia 2012 r., III CZ 17/12, niepubl.; z dnia 23 maja 2012 r. III CZ 25/12, niepubl.). Zwolnienie strony od kosztów sądowych nie jest wystarczające do uznania, że zachodzi wypadek szczególnie uzasadniony, chociaż może stanowić pretekst do rozważenia, czy nie zachodzi szczególny wypadek (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 sierpnia 2012 r., II CZ 93/12, niepubl.). Nie zasługiwało na podzielenie stanowisko powoda, że za nieobciążaniem go w całości kosztami postępowania apelacyjnego przemawia jego trudna sytuacja materialna, która nie jest stanem utrwalonym. Nie ma podstaw do uznania, że Sąd Apelacyjny zasądzając na rzecz pozwanego jedynie część kosztów procesu wziął ją pod uwagę w stopniu niedostatecznym. Nie zachodziły żadne wypadki szczególnie uzasadnione, odnoszące się do przebiegu sprawy. Przekonanie o zasadności stanowiska zajmowanego w procesie, które może stanowić o takim „wypadku” doznaje znacznego osłabienia w postępowaniu apelacyjnym (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 15 czerwca 2011 r., V CZ 24/11, niepubl. i z dnia 30 marca 2012 r., III CZ 13/13, niepubl.). Decyzja o zainicjowaniu go powinna być poprzedzona analizą przyczyn oddalenia powództwa i oceną ryzyka przegrania sprawy w postępowaniu apelacyjnym, także w odniesieniu do ponoszenia kosztów tego postępowania. Przeprowadzona przez Sąd Apelacyjny ocena przesłanek objętych art. 102 k.p.c. znajduje oparcie w okolicznościach rozpoznawanej sprawy, ma dyskrejonalny charakter, oparty na swobodnym uznaniu Sądu, kształtowanym własnym przekonaniem; nie można jej uznać za rażąco niesprawiedliwą, a jedynie

w takim przypadku podlegałaby kontroli przez Sąd wyższej instancji, zmierzającej do jej podważenia (por. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 marca 2011 r., IV CZ 136/10, niepubl.; z dnia 26 stycznia 2012 r., III CZ 10/12, OSNC 2012, nr 7-8, poz.98; z dnia 23 maja 2012 r., III CZ 25/12, niepubl.; z dnia 12 października 2012 r., IV CZ 69/12, niepubl.).

Z powyższych względów Sąd Najwyższy oddalił zażalenie na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. Rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego oparte zostało na zasadzie odpowiedzialności za wynik sprawy na tym etapie postępowania, stosownie do art. 98 § 1 w związku z art. 394¹ § 3, art. 398²¹ i art. 391 § 1 k.p.c. oraz art. 99 k.p.c. i § 6 pkt w związku z § 13 ust. 2 pkt 2 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. Nr 163, poz. 1348 ze zm.). O kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu Sąd Najwyższy orzekł na podstawie §19 w związku z art. § 6 pkt 2, §13 ust. 2 pkt 2 wymienionego rozporządzenia.